

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.

Az ár évenként 3 ft. 6. Hirdetési ár: egyhatalmas sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár. 6. ért. s minden hirdetés után 30 kr. helyegj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A lapjait s cikkeit sora után 25 kr. előlege befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

'K. KÖZLÖNY'

1864-dik évi folyamára.

Lapunk folyamának kilencedik évéhez jutott; nyolczadik éve már, hogy a mostani szerkesztőség szellemi vezetése alatt áll. Hazánk azóta három politikai korszak alatt hánykódott, az abszolutizmus, a visszahelyezés és az idegenlenség korszakai alatt. A visszahelyezés rövid korszak volt arra, hogy a sajtó kellőleg kifejttesse szellemi erejét, az abszolutizmus és provisorium pedig nem azon korszakok, midőn a szabad érzelmű ember a siker babéraihoz juthat. Azt nem is követeljük. Az idők hatalma felett sem a következetesség, sem az eszmék nem uralkodhatnak, és így az olvasó közönségnek felesleges mondanunk, hogy pályánk küzdelemteljes volt, és az mostanig, hogy boldogságunk csak rövid álom volt vala.

De mindamellett, ha lapjaink számain végig tekintenek, látni fogják, hogy kellő eréllyel védtek e nehéz viszonyok közt is elejétől fogva, a mennyire éppen lehetett, álláspontunkat, azon álláspontot, mely meggyőződésünk szerint nemzetünk leghiggadottabb részének is álláspontja volt.

És az egész közös baba bús hallgatásában csak a journalistika volt a mi olykor szólhatott, s tolmácsolá a nemzet érzelmeit. Szabad talán nekünk hinnünk, hogy azt tolmácsolunk; mert ha előfizetőink névsorán végig tekintünk látjuk, hogy annak zöme nyolcz év óta nem változott. Ott találjuk azokat, kik részvételük által bátorítanak minket 1857-ben, midőn a rideg falusi magány csöndjét a nyilvános küzdelem kockázatásával cseréltük fel — s e kitartó részvétel meggyőz minket, hogy hazánk érdekében egy fontos állást foglaltunk el és tartottunk meg mostanig; meggyőz arról, hogy magatartásunk a nemzet erejénél viszhangra talált.

Most előttünk mindeniknél nehezebb korszak áll. Az abszolutizmus alatt senki sem követelt többet, mint a mit az megengedett. 1861-ben az alkotmányosság határai között szabadon szólhatunk, azon innen provisorium levén, vigasztalhattuk ugy magunkat, mint a közönséget, hogy ez csak átmeneti helyzet. — Most az ország fele oly állapotot siet elfogadni, melyet a másik elutal. A kormány az első mellett van. És így két tartos ellentét létezik.

Ha így az összesimulás lehetlenné válik, nagyon természetesen a mi eszméinknek egy meddő korszaka fog következni; és a magyar elem napi irodalmában csak oly közvetített bírt, a melyből a világeszmék haladását, s saját sorsának ehez képesti fejlődését észlelhessék. Mert a nemzet saját reményét a világ eszmefejlődésében helyezheti, s az azonos sorsból azonos eredményeket várhat.

Belligyeink befolyásunkon s eszmekörünkön kívül első irányban intéztetvén, figyelmünket kiválólag kell fordítanunk az európai fejleményekre, annyival inkább, mert egyszerű események előestéjén állunk. A hír meg van feszítve, s vagy az szakad, vagy az iv elpattan.

Nem óhajtunk, hogy a bekövetkező események hatása kebleinkben lázat gerjessen; de igen azt, hogy az igaz ügyek diadala erősítsen meggyőződésünkben, s tántoríthatlan szilárdságunkban. És akarjuk azt, hogy azok, kikkel sorsunk egy közös politikai életre hívott meg, meggyőződjenek, hogy minket nem az önzés érdekei, nem is a reánk nézve legkevésbé hálás forradalmi szenvedélyek, hanem határozott jogérzet, s tiszta polgári meg-

győződés vezérel, és vezérel azon hit, hogy magunkra nézve is az emberi és polgári szabadság közczélját szilárd kitartásunk által békén fogjuk elérni.

Ez lesz irányja továbbra is törekvéseinknek. Szeretjük a szabadságot, mert csak az biztosítja a polgári nyugalmat és békét, s szeretjük a békét, mert csak békében fejlődhet a nemesebb irányú szabadság és jólét. A béke áldást hoz, s kiegyeztetli a szembeálló nézeteket. A béke fegyvere pedig a kitartás, és az önzés nélküli tiszta elvekhez, s a pozitív törvényekhez és szerződésekhöz való határozott ragaszkodás.

Ez irányt tartva szemeink előtt hívjuk fel hazánk közönségét, hogy lapunk további életét résztvevőkkel jövőre is biztosítsák. A figyelem, melyet magatartásunk a birodalom többi népeinél is némileg felkeltett, meggyőz minket arról, hogy lapunk az erdélyi magyar elemre nézve szükséges. És ez állani fog mindaddig, míg szükségességét hazánk is elismeri, mert ez elismerés biztosítja azon anyagi részvételt, a mely nélkül egy független lap fen nem állhat.

Lapunk előfizetési ára:

Égészévre 12 forint.

Félévre 6 "

Évnyelvre 3 "

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középutcai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

Dózsa Dániel.

Kolozsvár, dec. 8.

(D) Utóbbi cikkekben a dán-schleswig-holsteini kérdés történeti előzményeit, említettük a németeknek ezen kérdés irányában mely lelkesedését, melyben őket nem pusztán cosmopolitai, hanem nemzeti, sőt történelmi szempont vezeti, miután a mint említve volt, Holstein-Lauenburg egyszersmind a német szövetséghez tartozó hercegség.

A dán királyok s még inkább a dán nép által erőszakolt összmonarchia eszméje évek óta izgalomban tartja a német hatalmasságokat. Osztrák s porosz szövetségi fegyverek némitván el a schleswig-holsteini forradalmat, leginkább ők voltak kötelezve, hogy azon igéretet a dán király váltsa be, a mit akkor tett s ne kívánja a birodalmi alkotmányt erőltetni ezen autonóm jogu s más történelmi alapú hercegségekre.

A dán király a dánok közvéleménye által is nyomtatva, kik mindenekké magokba akarják kapartani ama gazdag hercegségeket, csak újabb oetroykon törte folyvást fejt, mely minden e hercegségek önállásának s külön jogainak megsemmisítését célozta.

Igy határozták meg aztán a német szövetség tagjai, hogy a német területhez tartozó Holsteint és Lauenburgot szállják meg s kényszerítsék a dán királyt visszaadni e hercegségek autonómiáját, megsemmisítvén oetroyalt birodalmi alkotmányát.

A király a napokban meghalván, ezen executióra nézve ma a vélemények megoszlanak. A német patrioták Keresztély királyt bítorlónak mondják s Frigyes augustenburgi herceget ismerik trónörökösnek, a ki mint praetendens fel is lépett s fogadja a német politikai testületek küldötségeit, nyíltan hirdetve, hogy fegyveres kézzel szándékszik felépíteni a német hercegségek joga mellett.

Ezek tehát a bund által határozott executiót idomultnak nyilvánítják, mert az executió célja az volt, hogy a törvényes királyt a nép jogának elismerésére szorítsa, most pedig nincs törvényes király és Keresztély bi-

ban ismeri el a hercegségek jogát, mert ezek nem ismerhetik el őt királyokul.

Ellenben az osztrák kabinet arra törekszik, hogy miután ők az angol s porosz kormányval együtt Londonban meghatározták volt Keresztély örökösödését, tekintessék Keresztély törvényes királynak; hanem miután ez is, habár a hatalom-vágyó dánoktól kényszerítve, trónra léptével megint az összmonarchiát proclamálta, tehát az osztrák s más szövetségi csapatok szálljanak ki az összmonarchia eszméjének megsemmisítésére, s a historiai jognak, mit az uralkodás meg nem semmisíthet — visszaállítására.

A német szövetség nem ismeri el két német nagyhatalmasság jogát, hogy ő a keblehez tartozó országok koronája felett, rajta és az illető népen kívül határozzon, és így a londoni szerződést sem ismerheti érvényesnek.

E szerint Austria és Poroszország nagyon is kellemetlen dilemmába estek. Ők 1852-ben végrehajtott mint európai nagyhatalmak a londoni szerződést a holsteiniak sorsa felett, s a napokban meglehet, hogy a német szövetség azzal ellenkezőt határoz, s akkor ugy Austria, mint Poroszország tagjai levén a német szövetségnek, s a többségi határozat kötelezvének, kénytelenek lesznek a dán királyt megtámadni, hogy azon trónból kilépjék, hová éppen ők tiltották belé.

Ily következménye lett annak, hogy a két német nagyhatalmasság, a többi német hatalom részvéte nélkül határozott a német birodalom egy tartományának sorsa felett.

Austria igaz, hogy még ma is azt mondja, hogy ő a német szövetség többségének elhatározásához alkalmazkodik; de más szavát egyetértve cselekvend.

Látni való ezen kérdésből, hogy az a német szövetség eszméje mennyire bonyolodott meg, s mennyire nehéz európai nagyhatalomnak, s egy külön szövetség tagjának is lenni egyszerre.

Valóban Németországnak soha sem lesz ereje és illő tekintélye, soha meg nem menekszik az időszakonként előforduló ellenmondásoktól, míg egy kormánya, egy vezérlete, egy hadserege, egy parlamentje nem leend.

Ellenzárás. Utóbbi számunk vezércikkében egy hibásan szedett szó értelmet zavart, "földadó" levén szedve "földbirtok" helyett. A schleswig-holsteini census ugyanis a földbirtok értéke szerint volt megállítva s választás volt az, ki 1,500 tallér értékű birtok; ezt a dán kormány oetroy utján 225 tallér értékű birtokra szállította át, hogy így az értelmelenebb alsó tömeg közt szabadabb játéka lehessen a választásoknál.

„III. Napoleon császár és a congressus.”

Ily czimű röpirat jelent meg közelebből Párisban, mely, a mint mondják, de illetékes helyeken tagadják, hivatalos sugalmazás alatt iratott. A röpirat harcias, és szöszesit következőleg hangzik:

I.

A császárnak a nagy államtestületek előtt tartott beszéde, s ő felségének az uralkodókhoz intézett levele a jelen kor legfontosabb eseményeit képezik. Következései gyümölcsözők lesznek, ha a congressus Európa politikai épületét visszaállítja, ellenben ha a congressus nem jön létre, vagy szétszlik, a nélkül, hogy ezen épület alapjait megvetette volna, borzasztók és elkerülhetetlenek lesznek eredményei.

A császárnak nem lehetett szándéka, hogy általános és jól ismert helyzetet szétbontson, de igen is akarta jelenteni, hogy ezen elviselhetlen helyzet tovább nem tarthat; hogy végzetese a háborura vezet; hogy bizalmatlankodással és tulzott fegyverkezéssel rögtön és ellenáthatlan eseményekkel szemben minél tovább vesztelünk, annál borzasztóbb lesz a veszély, annál rombolóbb a háboru, minthogy a polgárosulás tökéletesítése a népeket aznak előlérni, mely annál pusztítóbb és rom-

anyagi érdekek által napról napra mind jobban kötelezi.

A császár beszéde és levele vagy békét tartalmaznak a világ számára congressus utján, vagy háborút helyeznek kiállításba.

Valóban a november 5-iki beszéd, mely Franciaország nevében tartott, egész Európához fordul; a népekhez törvényszerű törekvéseikkel épp ugy, mint az uralkodókhoz, kiknek jogait biztosítani kell, azokhoz, kik magokat szabálytalan kötelekkel a tal kötevére érzik, azokhoz, kik zabolátlanul hetvenkednek, valamint azokhoz, kik III. Napoleon szép szavai és levele után oly jogokra hivatkoznak, melyekhez semmi igényük nincs.

E levél és a beszéd egymást kölcsönösen felvilágosítják. Teljes egészet képeznek, s nem lehet egymástól elválasztani azokat, a nélkül, hogy mindenikének határozottan kiülő jellemet ne keljen tulajdonítani.

Ha a beszédet mellőzzük, akkor az uralkodókhoz intézett levél csak diplomáciai nyilatkozvány, milyeneket a történelem többeket mutat fel, s melyeket a diplomáciai udvariass formáival és gondos lassúságával hatástalanná tehet.

Ha a levelet mellőzzük, akkor a beszéd Franciaország nyilatkozványává lesz, melyet Európához intéz; nyilatkozvány, melyet a kabinetek kétségkívül igen fenyegetőnek fognak tekinteni, nem morasztván el azt más hasonlókhoz hasonlítani, melyek már több mint félszázad óta e keseredett harcok jeladásai voltak.

A közönség józan esze ezen látszólag csekély két önbűnset rögtön felfogta s ily értelemben nyilatkozott. November 5-én csupán felolvasása után a beszédnek a közvélemény háborút sejtett; november 10-én az uralkodókhoz intézett levél közvételé után általánosan azon hit kapcsol lábra, hogy a béke fenntartható lesz.

Miért táplál most félelmet a közönség?

Vajjon e két okmány, melyek a császári politikát a legnagyobb határozottsággal jellegzik, nem ismerté a polgárosult világ? Nem.

Nyelvüknek szavakaitól meg kell szabadulni.

— Átható s felemelő gondolataival — Európa helyzetének oly valódi s hiü előadásával, mint a mely a Délen és Nyugaton megszünt, Északon megvetett s mindenütt fenyegetett bécsi szerződések romjain inog. A közel jövőnek megjósolásában tanusított ritka pontosságával, minden előre megállapított rend-zer s dicsható terv elismerésével, az európai hatalmakhoz intézett loyális felhívásával, anélkül, hogy ez alkalommal katonáinak, ágyúinak s hajóinak számára tekintettel lenne, hanem csupán létezésének tényére hivatkozva: vajjon nem képezheti-e a XIX. század hit-symbolumát a francia császári trónbeszéd és levél?

Avagy e trónbeszéd s a császári levél nem ajánlja-e a fejedelmek egymásközi s a fejedelmeknek a népekkel való szentszövetséget? Oly szent szövetséget, mely az igényeket mérsékli, a jogoknak jogezimet, a hatalmaknak vezérirányt ad; egy a keresztény türelemre alapított szent szövetséget, mely türelemre az 1815-iki szerződés oly fenynyén hivatkozott a nélkül, hogy azt a sértések ellen meg birta volna védelmezni.

Ez kétségkívül elvitázhatlan, s Napoleon történetének legszebb részét írta meg az által.

Ha azonban a diplomácia paralyssá válik a császári levél hatását; ha a hatalmak még az európai jog elvei felett sincsenek egyetértésben; ha azok, egyetértve bár az elvek iránt, azok alkalmazásától vonakodnak; ha a congressus nemes és nagyszerű gondolatát elfogadják s annak gyakorlati hatását még is kérdés alá helyezik; ha azt ugy utasítják vizsgálja, mint a mely nem képes a mostani tényeket vizsalyok nélkül módosítani, mely nem képes csupán erkölcsi tekintéllyel áldozatokat róvni fel, fennálló szerződéseket megváltoztatni, a határokat kigazítani a nélkül, hogy határozatainak végrehajtására megkívántát erőt ne a kényszereszközök közül válasszon; mi marad hátra egyeb?

A nov. 5-iki beszéd.

Megmarad azon szilárd, habár higgadt nyilatkozat, melyet a világ szeme láttára egy 40 millióból álló nemzet, harcias roppant hadsereg birtokában tett, hogy tudniillik azon feltételek, melyeken Európa politikai épülete a nyugszik, nem bírják többé azt fenntartani, s hogy az elkerülhetlen események háborút fog-

bolóbb lesz; minél tovább tart e helyzet, mely azt kikerülhetlen végzetként előidézte.

Ily nyilatkozatot nem lehet visszahúzni; Franciaország érdekei s becsülete forognak szorosan; a nyilatkozat tiszta s határozott, s értelme: háboru a tavasszal.

II.

Tizenöt év óta, azon naptól fogva, midőn a francia nemzet a köztársaság elnöke s utóbb a császárra bízta sorsának és politikájának intézését, ezen politika a külföldön főleg arra volt irányozva, hogy a háboru csapást távol tartsa.

Olvassuk el csak III. Napoleon összes beszédeit, 1852 oct. 9-ke óta, midőn Bordeauxban a Franciaország által alapított császárság elveit fejtegette, 1863 nov. 5-keig, mely utóbbiban az 1815-ki szerződésnek megszűnését mondja ki! tanulmányozzuk csak diplomáciájának minden okmányát azon levélről fogva, melyet 1849 aug. 18-án Ney Edgárd tábornoknak írt, egész addig, mely az utóbbi napokban az európai uralkodókhoz intéztetett, s nem lehet meg nem győződve lennünk arról, hogy a császár minden kitalált módon s erőfeszítéssel igyekezett fenntartani a világ-békét, azon világ-békét, mely szerinte Franciaországhoz s császárához méltó, azon világ-békét, mely, ha biztossága megtörik, nagy dolgok védelmével nagy eredményeket is idézhet elő.

Ezen igazságot mindenki belátja.

A császár szavait s diplomáciáját azonban alattomban gyanúsították oly érdekek miatt, s szenvedélyek, melyeket közelebb nem akarunk fejteni; igyekeztek rajta, hogy úgy állítsák azokat a vén Európa elé, mint egy egyszerű, de ügyes s büszke palástot, mely alatt az auszterlitzi s jénai csatákard minden perczen kész a küzdelemre, s a mely redőiben egy a tengerszoroson túlterjedő expedíció terét hidegen rejtegeti.

A szent szövetség foglyának unokaöccsére ráfogták, hogy a nagy hadvezér dicsvágyó terveivel van eltelve; azon hámi fogolyra, ki a szerencsétlenség iskolájában, a népek és fejedelmek kötelességei felett való elmékedésben s utángondolásban nőtt fel, ráfogták, hogy Olaszország egyik-másik régi kis államának zsarnoka által követett zugpolitikát akar követni. Egy nemzet választottjával, mely igazságos s loyális gondolatban egy macehiavellistius fejedelem hálójától féltek.

Oly tactica, mely sajnálandó lenne, ha szerencsétlenségre oly szellem ellen lenne intézve, mely kevésbé szilárd, kevésbé higgadt, kevésbé biztos önmagáról, s kevésbé volt a világ, Franciaország és dynastiája iránti kötelességei felett való elvonulást egyet, a többi hatalmasságoknál pedig elkérülhetlenül túlzó fegyverkezéseket eredményez, mely az európai concertben a francia befolyásnak e szorosabb csatlakozás által nagyobb súlyt kölcsönöz és bizalmatlanságot kelt, hogy e befolyás alól ki lehessen menekülni; oly tactica, mely egy neheztelő békéhez vezet, oly békéhez, melynek biztossága nincs, melynek nincs szabad szelleme, és oly állapot, mely nem tartható.

Hiába vezette a császár, midőn az elfordíthatlan események nyomása alatt elméletétől annak valóítására gyanúsított beszédektől a legfényesebb tényekre ment át, a krími háborut, Angliá és Piemonttal, és intézte a syriai hadjáratot; miután a nagy hatalmasságokkal egyetértésre jutott, Angliával együtt a kínai hadjáratra vállalkozott, a cochinchinaira Spanyolországgal, a mexikóiara Angliával s Spanyolországgal, hiába parancsol szünetet győzelmes hadainak, hogy az olaszországi igazmak Európára ne dőljenek, s hiába írja alá a zürichi szerződést, a nélkül, hogy ott kevésbé leplező le becsavágyó terveit mint a párisi congressuson, a nélkül, hogy ott a legkisebb alapot nyújtana, a neki tulajdonított uralom és hódítási vágy gyanujára. Európa nem fegyverkezett le, és a bizalmatlanság nem szűnik meg III. Napoleon terveiből csatlakozni, azon önzéstelen jellem dacára, melyet ezekben fenntartani igyekeztek.

Minő esemény történt 15 év óta Európában a nélkül, hogy azt a császár Európa ítélete alá ne terjesztette volna?

Minő kérdést metszett szét azon hatalmaságok közreműködése nélkül, melyek az 1815-diki szerződést fogalmazták? Mikor avatkozott be fegyveresen a szerződések ellen?

Azonban Piemont közel volt a végsésszerzéshez, s létezése szentesítve volt a bécsi szerződések által. Austria határainak közeledett, s Franciaország érdeke formáserint a dologba volt szöve. A hatalmak összesen elismerték az olasz királyságot, s a császár csak utánuk, Anglia után ismerte el a bevégzett tényeket.

A császár idézte elő Belgium és Görögország függetlenségét, az 1830- és 1848-diki forradalmat, a nápolyi és lengyel felkelést. Ellenkezett-e hogy a szent szövetség Franciaországban, Belgiumban s mindenütt beavatkozott, a hol az események hatalma, mielőtt

a császár uralkodni kezdett, a szerződéseket szétbontó, mert ezek biztos évek hiányában szenvedtek, nem bírtak gyökérrel az erkölcsi érdekekben, s a nemzetek hagyományaiiban. Bizonyára nem.

Nem a császár az tebát, a ki Európa épületét megmegtáta. Mindent elkövetett, hogy az fenmaradjon.

Tebát nem ő az, a ki a világ békéjét megzavarta.

Tebát nem ő, az a ki a határtalanúság vitt hadkészületeket, a pénzügy romlására szükségessé tette.

Ezen túlságos haderők borzasztó kifejtése, ezen folytonos és lázserű kutatási düh az újabb romboló szerek feltalálásában, ezen nyugtalanság, rázkodtatás oka egyedül a helyes nemzetközi jog hiányában keresendő.

1815-ben a coalitio, mely legyőzött minket, kiszabá határainkat, megváltoztatta dynastiáinkat, s hadsergével elfoglalva tartá I. Napoleon birodalmát, és szövetségeseinek területét: kezében tartotta Európa jövőjét. Mért nem alapította meg a világ békéjét?

Nem létezett oly elv, melyet a francia forradalom érvényre nem emelt volna, melyet a császárság meg sem vizsgált, s elfogadott vagy visszavetett volna. Nem létezett nép, mely mélyen fel nem volt rázva, nem létezett határ, melyet régi állapotában hagyott volna. Mindent a mit Franciaország husz évi szerencsés harez alatt felállított, a coalitio gyökereitől feltörgetta, kivéve az általa vallott elveket.

A történetek soha sem nyújtottak kedvezőbb alkalmat, a népeket csoportokra osztani, s a jogokat és kötelességeket ünnepélyesen kijelölni. (Folytatjuk.)

Maros Ujvár, dec. 3.

Teendők a népiszkolák szervezetében.

A nevelés ügye annyira közérdekű, hogy annak nagy épületéhez segélyvel járni mindeneknek szent kötelessége.

E nemes tárgyról nemcsak komolyan elmélkedni, hanem szükség eszmecserék s tapasztalati adatok által oly ismeretek megszerzéséhez jutni, melyek a nevelés nagy feladatát fejtegetve, hasznos gyümölcsöket teremjenek a jelen- és utókor számára. Ilyen célja van és lehet főleg az iskolatanítói értekezletek és az ezekkel együtt működő értekezleti bizottságok alakulásának.

Ha a t. szerkesztő ur becses lapjában egy kis tért enged ennek számára, az értekezleti bizottságok céljáról és hatásköréről megjegyzést tenni.

A nagyenyedi ref. egyházmegye papszéke könnyebb összpontosulás tekintetéből két új bizottságot alakított: az egyik a köznevelés, a másik a községi nevelés ügye. Az első bizottság feladata a köznevelés, a második a községi nevelés ügye. Az első bizottság feladata a köznevelés, a második a községi nevelés ügye.

Min a nagyenyedi értekezleti bizottság egyik igénytelen alelnöke, nem vagyok egy-értelműben, a 138-dik számú „Közöny” nevelésügyi — egyébiránt e téren örömmel üdvözölt — cikk írójával, azon körvonalzásra nézve, mintha az ily értekezleti bizottságok hivatva lennének, az országos népiszkolai tanrendszert kidolgozásra és megállapításra. Mert, ha csak két értekezleti bizottság is működése eredményében egymástól eltérne, mennyivel inkább különböznenek egymástól az egész országban létező bizottságok? holott a cél az egyformaságra, egyöntetűsége törekvés.

Hanem úgy vélem, hogy a főegyházi tanácsnak és a közsésinatnak tartozik köréhez, az általános tanrendszert kidolgoztatás szakferfiak által eszközölni és közzé tenni — mint erre a lépés meg is tétetett — nekünk pedig annak életbevitelése, helyállás szerinti célirányos alkalmazása lesz teendők. Hogy p. o. ne tanítassék egyik iskolában Hübner, másikban Lamé Fleury, harmadik szomszédban ismét más biblia történet; hogy ne tanítsa egyik az olvasást a régi debreczeni, másik a kolozsvári a, b, c, harmadik Indali, negyedik Fekete, ötödik ismét más rendszer után; hogy ne irason egyik tanító, a növendék kézzelírása, másik a betűjegyek irónnali lerajzolása, harmadik Lővényi, negyedik ki tudja mi szerint, noha ezek is jók magokban véve, hogy az általános tanrendszertől, azon köz években, hol a nép földmivel osztályhoz tartozván, gyermekeit rövid ideig, alig 3-4 hóna járja iskolába, az ilyen iskolákhoz alkalmazottan azon tantárgyakat jelölje ki, melyek oda illenek; másokban pedig, hol egész éven át tart az iskola, az egész tanrendszer léptetessék életbe, hogy ugrás vagy megszakadás nélkül lehessen a szülőknek gyermekeiket felsőbb isko-

*) A nevelés ügye előtt lapunk mindig tárva. Szerk.

lába vezethetni, szellemi és anyagi előnyös nyeresémmel, hogy a tanítók a neveléshez tartozó kifizető feladványok szerint dolgozatokat készítvén, azoknak előadása által önképzettségük tanuljék adhabbass; s végre, hogy eszmecserék s tanításibeli gyakorlati észrevételeik közlése által a gyengébbeknek mintegy utasítási gyakorlati alkalmul szolgáljanak az ily értekezletek.

Ha csak az elszámláltaknak tesz pontosan lelet a tanítói értekezlet és bizottmány, az által is sok lesz megnyerve az iskolázásban, igen természetes levén, hogy időszerint az eszmék ujulásával a tanrendszer változtatása is koronkinti szükségességgnek leendő alávételve.

Való, hogy a népnevelés ügyében meleg szavak és indítványok emeltetnek mind a papság, mind a tanítóság részéről, s e tekintetben is a buzgóságot sokaktól megtagadni nem lehet; de nagyon csodálódni, ki azt hiszi, hogy ezek elegendők a nevelés ügy általános felvirágoztatására, a szent szándékok teljesedésbe menetelére nézve a világiak s illetőleg a szülők közreműködése nélkül, ha elgondoljuk, hogy léteznek még itt-ott oly különözök, kik csak azért nem pártolnak valami szent célt, mert azt a pap, vagy tán a tanító bátorodik ajánlani és indítványba hozni. Már pedig, valamint a nap, minden melege és világító sugárral sem képes kemény köszirtet, csak is arra alkalmas földben tenyészket költeni fel: úgy a mi értekezletünk, bizottmányunk, megújított tanrendszerünk s legbuzgóbb intézkedéseink elhíntet magvai is, csak fogékony szívek szántóföldjében fognak kicsirázni, fölnevekedni s tövösen gyümölcsözni a jelen- és utókor számára.

Sebestyén Áron.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

M. Várhely, dec. 2.

A magyar orvosok és természetvizsgálók jövő évi nagy gyűlése rendezése alakult bizottmány mult hó 30-án a városház tervében első nyílt ülést tartott, mely alkalommal kebelelő egy bizottság nevezte ki főorvos Knöpfler Vilmos vezérlete mellett, melynek feladata leendő a tagok elfogadására, ide szállítására, kirándulásaira, szóval a legelvezetesebb időtöltések berendezésére nézve egy kimerítő tervjavaslatot a legközelebbi bizottmányi ülés elé terjeszteni, maga a nagy gyűlés tulajdonképpeni működése a fenálló egyetesi szabályok értelmében érintetlen hagyatni határozatán.

Már legalább ennyiben a nagyvilággal gyorsabb összeköttetésbe léptünk, mit jelen érdekessé, de talán válságossá is válható időben legalább társadalmi szempontból fontos vívmánynak tekinthetünk. Bár az erdélyi vasutér is mielőbb ilyen kedvező előhaladásról értesíthetnénk.

A piaczi rom. kath. főegyház közelebről kijavítván mult vasárnap megnyitott, mely alkalommal Murányi nevű aldozár első miséjét tartván, az ünnepély méltóságát a Wocelka Ede vezénylete mellett kitűnően sikerült, több műkedvelők szíves közreműködésével művésziileg kivált templomi zene és ének emel.

A Hubay Gusztáv színtársulata e hó közepéféle innen N.-Váradra készül átszállni, miután több havi itt működése alatt a közmegelegedést kivívni sikerült, bárha anyagi tekintetben nem sok jövedelemnek örvevndhet.

Utóbbi hetekben Szathmáry-Laczkó ez né mint vendég a pesti nemzeti színházról pár versen felépven, a közönség mint régi kedvence főleg a korához mért szerepekben kitűnő méltánnyal fogadta.

E szerint szellemi élvezeteink megszakadván, kíváncsok lenné, hogy a többször tervezett műkedvelői akadémiái estélyek bár a kaszinó helyiségében különböző közszékekkel összekötve mérsékelt díj mellett életbe léptessenek. E tekintetben csak akarat kell, és az élvóvár s aldozatok közönség bizonyára nem hiányzand.

Hymen naplójából egy kedves titkok röpiünk világ elibe, midőn tudatjuk: hogy a kellem- és szelleműs Lázár Olga gróf-hölgyet jövő év elején hazánk egyik elsőrangú főura Radák Ádám báró oltárhoz vezetendi. Midőn e jól választott frigyre áldást mondunk, egyszersmind kívánjuk, hogy a baha és nemzet az ifju párban szülők méltó utódait sokáig örömmel üdvözölhesse.

Egy székely.

Pest, dec. 3.

T. szerkesztő ur! Régen készültök becses lapjában Pestet képviselni, de egyszer az elegendő idő, máskor elegendő esemény hiánya gátolának jó szándékomban. Voltaképpen nem is jól fejeztem ki magamat az esemény hiányával; mert hiszen történik itt kérem anynyi mindenféle érdekes és érdemes dolog,

hogy feljegyzésére kíváncsok papírra alig volna elegendő az a gage, melyet egy jóvala jogász a Pillingenben havonként elteké, (hej, pedig több ez, mint egy okvetetlen érted: írrok fizetése!) hanem ritkán és néha jut el az ember füléhez, mikor már az újság ósággá változott. Hány epedő szerelmes gyűfázza meg gyomrát reménytelen szerelem miatt; bányát fővernek a keresési út végén pár forintért, míg nemesek egy mindig szobában ülő ember, hanem a legjobb szaglású újdonság fülébe is elhatnak? S innen lehet kimagarázni, hogy néha a legérdekesebb újdonság kiszorul az illető rovatból, míg Pityi Palkó házassága, Szeleburdi Jankó halála etc. nyomtatásban meg van örökítve.

Ha nem lennők most ilyen rózsaszín hangulatban, milyenben vagyok, az a rendes komolyságom meg volna (szerénytelenség nélkül legyen mondva), legillőbb dologt cselekednék, ha a magyar tudományos akadémiára közelebbi ülése programjával kezdeném leveletem, de az említett körülmény ellenkezően e komoly tárggyal s különben is Csáni Ferenc barátom jól tartván a kolozsvári tisztelt közönséget a „Korunk”-ban időnkint közleni szokott értesítéseivel, engedelem kérem mellett áttértek kissé valóságos dolgokra.

In specie kezeltük (mert tulajdonképpen most kezdem leveletem), irodalmi s művészi mozgalmakon. A közönség — legalább a pesti — roppant kíváncsisággal várja a Tóth Kálmán „Fővárosi lapok” című szépirodalmi vállalatát, melyet a szép tehetségű Zilahy Károly ügyes kezére bízott; hanem annál kevésbé várja a „Hölgyfutár”, mely e lap megindulásával okvetlen megszűnend, ha csak nem akad ennek is egy olyan kiadója, mint tavaly a „Gombostű”-nek, ki e lapot 25 mond huszonöt előfizetővel tengette. Különben nem is lesz csoda, mert valjúnk be színtén, eddig az a lap (Hölgyfutár) csak rossz volt, most pedig szerkesztő változással olyan irányt vett fel, a mit azonnal oly névvel lehet bátran elnevezni, mely az udvariasságnak egyenes ellentéte. A szerkesztő valami Ujzundár aláírta alatt rettenetesen vagdal az emberek között, de boszuságára csak a levegőt éri. A ki egy lap hitelt akarja visszaállítani, annak nem szabad így cselekednie. (Bocsánat uram e figyelmeztetésért!)

Az „alföldiek segély albuma” pár nap múlva elhagyja a sajtót. 2000 előfizetője van.

A nemzeti színház igazgatósága közelebről egy Ceresa nevű olasz tenoristát szerződött, kinek gyönyörű s e mellett erős hangja, szép játék egészen elfeledtet a színházal méltatlannul bánt Stéger. Roppant hangkielentelenségéről tanusodik a szerződötés alkalmával e kérdésre: hanyat enekelhet havonkint? tet nyilatkozata, hogy havonkint használni többre semmi esetre sem közelezi magát. A mi tenoristáink hármát alig enekelnek havonkint. Ceresa csak úgy játszik a felső C-ekkel, mint macska az egérrel. Ezzel lehetne elbájosni a kolozsvári közönséget, ha le tudná csalni néhány előadásra Follinus.

A kolozsvári közönség kedvence Paulayné asszony a jövő hó elején Kassára megy vendégszeretelni. Paulayt itt is szeretik. Már Mari (hát e jeles fiatal színésznőt miért bocsátotta el Follinus?) nyitrai vendégszeretelése után, honnan megaranyozva, gyémántozva tért meg, itt mulat s még e hóban néhányszor a nemzeti színházban fellép; első fellépése „Lovodi árva” lesz.

A Molnár által magyar, német, francia és angol nyelven hirdetett „Ördög pilulái” már négy nap óta várnak előadásra, a mai lap írja, holnap adatik; a másnapin lapban megint, hogy holnap okvetlenül, s még eddig nem bírták azok az ördögös gyógyszereszek elkészíteni, pedig a közönség gymra szörnyű mód kívánja. Azt mondják, hogy az oka a késésnek, mivel a borbély nem tudja hirtelen levágni egy ember fejét, s egy darab nem tudom micsoda nem bir hirtelen átváltozni patikáriussá. (Nem Patikárius Ferkó, a ki Konstantin herezegőtől a 25 db aranyat kapta.)

A császár ő Felsége januariusban leendő lejövetelét már most bizton hiszik, mivel a budai palotát már fűtik. Az országgyűlést is reménylik, különösen a ház tulajdonosok, kik ennek reményében vagy roppant drágáért adják már is lakásaikat, vagy plane üresen tartják.

A hasonszenvi orvosi kar a lapok által említett jótékony-egylet javára nagyszerű táncvizigalmat és hangversenyt fog rendezni, melyre az orvosok valamennyien magyar ruhában megjelenni kötelezték magukat.

r. l.

Közlemény,

Az 1863-dik évi november havában az erdélyi muzeum részére beküldött muzeumi tárgyakról.

1. Könyvek s kéziratok: Gr. Mikó Imre ő exejától: Melius Péter, Valogatott predikációk. Debreczen, 1663. 4r.; Valkai Anl-

rás Chronica Hariadensis, Károly császáról, Priester Johannesról. Kolozsvár. 1573. 4-dét; Göresényi Anbrus és Bogáti Fazekas Miklós, Historiás Ének Mátyás királyról U. o. 1577. 4r.; Vaklai András, Genalogia Regum Hungariae, az az a magyarkirályoknak eredetéről. U. o. 1576. 4r.; Szakmári Fabricius István, Historia ex Partem Nicenensis de amatoris affectionibus (magyar versek) U. o. 1577. 4r. Gosárvári Mátyás, Az régi magyaroknak első bejövéséről U. o. 1579. 4r.; Valkai András és Nagy-Báczai Mátyás, az nagy ur Bátkánról és Hanyadi Jánosról. U. o. 1580. 4r.; Valkai András, Historia Andoinusról és Alboinusról. U. o. 1580. 4r. (8 kötet) — Zsögödi Mikó Antaltól 10 darab kolozsvári és löseai kalendariom a XVIII. századból (Zsögödi Mikó János 1682—1687 diki napó jegyzeteivel). — Torma Károlytól, római feliratok Erdélyből. I. közlöny. Pest, 1863. 4r. és Zsögödi Mikó János naplójegyzetei. Kolozsvár, 1863. 16r. — Gr. Lázár Kálmántól A lég urai. 1 füz. Pest. 1864. 8r. — A f. kir. kormányzástól, Büntető törvény a jövedéki kihágások tárgyában. Bécs. 1856. 8r. s ugyanaz oláhul Bina. 1857. 8r. — Köcsi Károlytól egy kötet kolozsvári játékszínlap 1821. és 1822-ől. — Beldi Istvántól, Wütkert, Die Reformatoren. 1—20 füz. Leipzig. év n. 4r. és egy eredeti oklevél.

II. Régiségek és érmek: Rotaridesz Mihálytól 1 régi mérleg és 2 réz pénz. — Torma Károlytól 1 régi gyertyatartó és 1 tarsoly. — Fröhlich Frigyesztől 4 bronz karika. — Beldi Istvántól 1 ón érem. — Br. Bánffy Ádám hagyatékából 1 nátpálca, remekül faragott elefantoson markolatál.

III. Természeti tárgyak: Torma Károlytól 1 equus prisus fog.

Közl: Finály Henrik, titkár.

Adakozás az inséglátottak részére.

Oláhfalun mezővárosi szíves lakói, habár saját szűkössé viszonyait semmit sem is ajánlhattak fel, mindazonáltal, hogy azon általános áldozatkészség közepette, mely az anyaország terméketlenségétől látogatott vidékei irányában folyvást nyilatkozik, egész tétlenül ne tűnjének föl, a helyhatósági tanács utján, az inséglégi központi pénztárból, múlt novbr. 26-dikáról kelt kisérvény mellett, 24 forintot 76 krt küldöttek be.

Hátszeg mezőváros inséglégi főközlőzségétől pedig folyó december elejétől kisérvénnyel, azon ns. helyhatóságbani gyűléstől, 14 ft 60 kr., s az ottan elhelyezett szűkölködők létszáma érkezett be, mely szerint nyolcz hátszegi jötevőnél, tíz szűkölködőt talált menhelyet.

Kiknek, valamint a pénzben adakozóknak is ugy Oláhfalun mezővárosában, mint Hátszegen a szűkölködők nevében köszönetet mond, Kolozsvárt, dec. 7. 1863.

Az inséglégi közp. kormány-bizottság

KÜLÖNFÉLÉK.

— A folyó hó 7-kén ünnepélyesen megnyitott jogakademiának eddigelé 104 beírt növendéke van, kiknek száma naponként szaporodik azon körülmény miatt, mert sokan, a kik a megnyitás első határidejére itt megjelentek, az elhalasztás és bizonytalan határidő miatt szétoszlottak. Harmadévi jogász csak egy van, másodévi négy van, a többi első évi. Ezen létszám általában igen kedvező az intézet jövőjére nézve, ha elgondoljuk, hogy a szebeni jogakademia, habár egyetlen volt akkor a Királybágon innen, negyven hallgatóval nyílt meg. Ha statisztikai szempontból vesszük, igen könnyen kitűnik, hogy a felsőbb tudományok hallgatóinak legnagyobb létszámát a magyar és székely ifjabb nemzedék adja, s hogy e szerint e nép faj bir a legnagyobb művelt réteggel.

— A Kolozsvári polgári-társalkodó 1863. december 13-án azaz vasárnap délután 3 órakor saját szállásán rendkívüli közgyűlést tartandó, melyre a tagok megjelenni kéreknek.

— Az akadémia XXV-dik nagygyűlése jövő 1864. januárius 18—28-kán fogván tartatni, a megjelenés napja januárius 17-kére vasárnapra, határozottat. Január 18-kán délelőtti 10 órakor lesznek az osztályok értekezletei, melyekre a rendes tagok megjelenni tartoznak. Ugyanaz nap délutáni 5 órakor, s folytatolag januárius 19-kén és a szükséghez képest 20-kán is nagygyűlések lesznek. Január 21-kén igazgatósági ülés. Január 23-kán közlés, melynek előírja a maga idejében közzé lesz téve.

— A magyarországi szűkölködők számára segélyt gyűjtő londoni bizottmány 1694 font sterlinget, azaz 17,000 ftot elzústben, gyűjtött eddigelé. Rothschild Antal, Brasse, Worms, Bischoffsheim, Merton Lajos stb. egyenkint 100—100 fontot írtak alá. A gyűjtések körül a főérdem Worms A. és Merton L. uraké.

— Mintegy 200 bécsi egyetemi tanuló esztőtörökön este a „Kék-csillaghoz“ címzett vendéglőben Schleswig-Holstein érdekében gyűlést tartott, mely 8³⁰ órakor a rendőrség által felosztatott. Midőn a rendőrbiztos az eltávozásra hívta fel a tárgyalókat, „Eljen a törvény! Eljen Schleswig-Holstein!“ felkiáltások közt oltakoztak.

— A „M. S.“ Békés-Csabáról a következő eseményt közli: „Múlt hó 15-kén istentisztelet után bíróválasztásra hívta össze a provisorius járási szolgabíró a népet. Az érlelmiség legnagyobb része, az iparosok és nagyobb gazdák, jól érte, hogy tulajdonképpen most, midőn se megyei, se egyéb tisztviselőit nem választhatják, a bíró választásában is csak annyit alkotmányos szabadságot élvezhetne, mennyit a szolgabíró ur megenged; ugyanazért, s mert a kijelölést nem a közbirtokossági képviselő, hanem a szolgabíró ur tette, nem folyt be a választásba. Amde a szegény ügyefogyott nép s különösen a most inséggel küzdő nagy sokaság a szabad választás hibás öntudatában nagy számban gyűlt össze, s előbb a szolgabírói kijelölés iránt nem-tetszését tanúsítá, s midőn mégis azokból a bíró és albiró megválasztattak, szolgabíró ur laka elé tödült s ott követelte nagy zajjal és lármával, hogy kegyencze, bizonyos Hrabowsky Mihály tétessék bírónak, ki képeességileg arra egyáltalán nem való, de mint nyugtalan természetű, s talán itt-ott biztatott egyén, Bécsben több ízben megfordult, s most azzal kecsgettette a népet, hogy ő Plener miniszterrel csak úgy beszél, mint bárkivel közlök, s hogy a vetőmagul adott buzát is nem a gazdáknak, hanem a szegénységnek kellett volna kiosztani és pedig ingyen, és Isten tudja, hogy ő mit tenne, ha a bíró lehetne. A szolgabíró, ki a kívánságnak nem engedett, bántalmazták, s midőn lemondással fenyegetőzött, megeljeneték; de midőn huszárnak rendet parancsolt csinálni, attól a kardot a nép elvette, a városlázat bezárta, s a kardot és kulcsokat Hrabowskyhoz vitte. A zandárság közbejött megelőzte a talán nagyobb kihágásokat, de ennyi is elég szomorító. Hrabowsky és néhány lármás kolompasa most Gyulán a hűvösön üldögelnek.

— A „Független“ című pesti lap, melyet Kovács Lajos hírszerint a gróf Apponyi által irányított kiegyenlítő eszmék orgánjává állított fel, miután annak szerkesztője néhány heti fogságra ítéltetvén, béke apostoklásának szomorú jutalmát, — kénytelen volt a szerkesztést másra bízni át; e lap mostani szerkesztőjének kijelentése szerint a jelen időszakban szükségfeleltívén, pályáját bezárja, és létezni megszűnik.

— Galícia helytartója következő hirdetményt bocsátott ki: Daczára a folyó évi mart. 15-ől 505 sz. a. és f. é. ápril 10-ől 690 sz. alatt kelt kibocsátásoknak, a szomszéd országban felkelés, az ezen felkelésbeni részvevők titkos elszállásolása és elősegítése által, itt sokszorosán tényleg támogatattik. A felelők vagy menekvők ily elszállásolásától vagy elősegítésétől való óvatosságra mindenki azon kijelentéssel figyelmeztetik, hogy az ellenkezőleg cselekvők az 1854. ápril 10-iki császári rendelet alapján (Bírod. törvénylap 96-ik számánál 11 § a) 100 ft. pénzbírsággal büntetnek. Miután továbbá tapasztaltatott, hogy némely egyének fegyverek s löszerek birtokában vannak, anélkül, hogy arra az illetékes hatóságtól kiállított fegyverlevelekkel jogosítva lennének, tehát enlékeztetbe hozatik, hogy az 1852. oct. 24-iki császári patens 32. § a szerint (Bírod. törv. lap 223. sz.) a fegyverek és löszerek jogtalan birtoklása 100 ft. pénzbírsággal vagy egy hónapig terjedő fogsággal, a megtalált fegyvernek és löszernak elkobása mellett, büntetetik, s hogy súlyosabb körülmények bekövetkezével 500 ft. pénzbírság vagy három hónapig terjedő fogság rendeltethetik el. Ennélfogva fegyverlevéllel nem fedezett minden fegyverek 1863. dec. 15-éig Lembergben és Krakkóban a cs. k. rendőrigazgatósághoz, a vidékeken pedig az illető kerületi hivatalokhoz, átvéti nyugta mellett beadandók. Ez időközben ezen hatóságoknál az előbb engedményezett, habár érvényes fegyverlevelek megnyújtásáért is folyamodhatni. Ezen határidő lefolyása után a jogtalan s tiltott fegyverbirtoklás miatt a fennebb érintett törvényes határozatok egész szigorú, fehyverek vagy őszerek ily tulajdonosai ellen is alkalmazásba vétetik, kik újabb fegyverleveleiket vagy fegyvertartatási engedményeiket a jelen rendelet daczára meg nem utíjták.

— Hales Robert, a ritka nagy termeltű férfi, néhány nap előtt meghalt 43 éves korában. Már szűlői is, magasságuknál fogva általános bámulat tárgyai voltak, de e patagoniai párt gyermekeik magasságban mind fölululáltak. A fiuk között a legkisebb is 6 láb 5 hüvelyk volt; a leányok közt a legalacsonyabb 6 láb 3 hüvelyk nagy amazon természetűt. Hales Robert volt mégis a család főnye, virága; 7 és fél láb magas, és 452 font nehéz volt. Egyik 7 láb 2 hüvelyk nagyságú róvérével, — a ki 20 éves korában halt meg, —

beutazta a föld nagyobb városait s magát mutogatva, szép jövedelemre tett szert. Lajos Filöp király s Viktoria királynő előtt is állt, a kiktől szép ajándékokat kapott. Amerikában egy alkalommal, tíz nap alatt 28000 bámulója akadt.

— Nápolyból írják: Messina egy vidékét rettenetes orkán és felhőszakadás érte; több falusi házat, kolostort összedöntött a borzasztó fergeteg, s a szántóföldeket pusztává tette. Ha nem nappal történik a szerencsétlenség, s éjjel éri a lakosságot, megszámlálhatlanok lennének az áldozatok. Így is sok a halott, de számuk még nem tudható, mert vagy a romok alatt fekszenek, vagy a megindult hegyi folyamok áradaz a tengerbe hurezolta a hullák jókora részét. Sok család, a házak összedülése, és a földek elpusztulása folytán teljesen tönkrejuttott; igen sokan, a fenmaradt kolostorokban találtak fylvételt.

Nemzeti színház. Dec. 7-én: „A zsidó család“, dráma 4 szakaszban, írta Mirani, ford. Berzsényi K. Ujfalusi (Helmann József) ma mindvégig tetszett, ugyisze Gesztesi B. (Teréz) helyesen fogta fel szerepét, Gyulai (Áron) elég jól alakított, valamint Tóth Jenő is (Zsigmond) szerepében a maga helyén volt. Azonban Láng Mari (Valpurga) nem képzeli mily rosszul jön ki az, ha az ember valakit szólít az ajtón keresztül s vele még bejötté előtt néhány szót vált, gondolva, hogy az illető a másik szobába azt hallja, ekkor szolított éppen ellenkező irányból a hátagemegetti ajtón jelenik meg; ez meg nem bocsátható vigyázatlanság. Közönség kevés számmal.

Dec. 8-án: „Huszár esiny“, vígjáték 3 szakaszban, írta Vuchot Imre. Virág Marczit Komáromi játszta, Boresát Szabó Pepi, mindketten igen mulattatták a közönséget szép népdalaikkal; Szabó Pepi különösen jó kedvben volt; leginkább tetszett mint huszár, midőn a csaplórosnának rakta a szepet. Közönség közép számmal.

POLITIKAI HIREK.

Francziadorság. Páris, dec. 3. Itt már nem igen sokat beszélnek a congressusról, de igen eleget egy Oroszországgal kötendő szövetség valószínűségről. Azt mondják már el is kezdődött az alkudozás, a mit Anglia feltékeny szemmel kísér. Ezáltal kisszerű napi események is nagy jelentőséget nyernek, milynek az orosz követnek nagyon udvarias meghívása Compiégnebe, s a Párisban a lengyel érdekek tolmácsolására megindulni készült „Pologne“ című lap betiltása.

A „Pays“ írja, hogy az orosz és angol kormányok, Dánia indítványára, jegyzékeket intéztek a német szövetséghez oly szándékkal, hogy a dán-német vizsályt diplomatiail uton egyenlitsék ki. Másfelől ugyan e hatalmak felszólították volna IX. Keresztély királyt, hogy a mart. 30-ki nyílt parancsot vegye vissza.

Beszélik, hogy mikor Napoleon császár a frankfurti dolgokat s jelesen a dán követnek a szövetséggyűlésből történt kizárását meghallotta, így szólott: „Valóban ezek a németek az én kezemre dolgoznak.“

Olaszország. Turin, dec. 2. A „Vaterland“-nak írják: Az utolsó lépés, a melyet még Victor Emanuelnak várnak, mielőtt harczias terveinek kiviteléhez fogna, t. i. a tét-párttal való kibékülés és egyetértés, közel áll a valósláshoz. A közbocsánati rendelet, a mely nemcsak a zászlójukat elhagyva Garibaldihoz átszökött katonáknak, hanem minden politikai kihágásért kereset alá vont egyénekkel feltétlen bocsánatot és polgári jogait élvezetbe visszahelyezést ad, már csak a királyi aláírásra vár. S hogy e közbocsánatot mennyire ki akarják terjesztetni, leginkább kitetszik abból, hogy Mazzininak is meg lesz engedve a büntelen visszatérés Olaszországba. Akkor a forradalmárok segítségével fegyvert ragadnak. Legalább itt általános a hiedelem, hogy martiusban kiút a háború. Támogatja e hiedelmet a roppant mérvben folyó hadi készüldés. A turini és roccai öntődéken naponkint 10—12 ágyusót öntenek s Alessandriában és Piacenzában felszerelik. Közel 500 különböző nagyságú és fajtájú ágyút készítettek el egy hónap óta. Bolognában ostromanyagot, repülőhidakat stb. állítottak elő roppant mennyiségben. Florenzben, Forliban és Bresciában éjjel nappal működnek a lö- és vágó fegyvergyárak, s a munkások számát mindegyikben 400 emberrel szaporították. Anconát és Brindisit borzasztó hadikikötőkkel szerelik fel. Spezzia és Sanpier d' Arenabn a hajógyárak zsufolva vannak hadikészlettel a tengerészet számára.

A tengerészetiügyi miniszter egy kiáltványában, a kereskedelmi tengerészet alkalmas tisztjeit igen előnyös feltételek alatt hívja fel, hogy lépjenek hadiszolgálatba. A 200 nemzetőrszázalój keretjéig egészítik ki; az 1844-ki és így összesen hét korosztály van fegyver alá szolítva; s nov. 1-je óta 5240 lovat vásároltak a tűzéség és lovasság számára.

Rómából írják a „Gen. Corr.“-nek, hogy Eugenia császárné egy igen tiszteletteljes és megható levélben szavazott köszönetet a szent atyának, a congressus tárgyában nyilvánított határozatáért. Írják továbbá, hogy a pápai kormány nagy erejlyel működik egy választott római hadsereg és egy megbízható idegen legió alakításán.

Schweizi hírek szerint, az utóbbi napokban Schweiz különböző részeiben nagyszériú fegyvervásárlások történtek Olaszország számára. Egyetlen kanton kormányza tíz ezer darab ócska fegyvert adott el a múlt héten olasz ügynököknek. Az ügynökök más kantonnakkal is alkudoznak ugyan ily tárgyban. Új fegyverekre is tesznek megrendeléseket stb.

Németország. Dresda, dec. 4. A képviselőház mai ülésében Beust miniszter egy interpellatoria a következőkéleg felelt: A szász kormány sem alá nem írta a londoni jegyzőkönyvet, sem formaszertileg nem csatlakozott hozzá. A miniszter rövid átnézetét adja a londoni szerződés keletkeztének s több körülmenyt felhoz a német nagyhatalmak eljárásának mentegetésére: a varsói szerződés előbb történt, s a dolgok akkori állásában Dánia ígérétének nagy becsét tulajdonítottak. Ez utóbbiak indították 1862 végén a szász kormányt arra, hogy helybelyegását nyilvánítsa, azonban oly kifejezett fenntartással, hogy az által a német szövetség határozatának semmiképen utjába ne vágjon, ha ez netalán alkalmat talál a kérdés taglalására. Már csak e fenntartásnál fogva is szabadon határozhatja el magát Szászország, ha szinte Dánia nem szegte volna meg kötelezettségeit, a mi pedig megtörtént. Azt mondja továbbá Beust ur, hogy a határozás halogatása Frankfurtban nem határozatlanság következménye, mert minden német kormányt ugyanazon szellem lelkesít; hanem oka e halogatásnak a szász indítvány egyértelmű álláspontához való következetes ragaszkodás. A holnapi nap remélhetőleg meghozza a határozatot. Németország népe ne helyezze magát uralkodói és a külföld közé. Austria és Poroszország magatartása tekintetét érdemel, azonban nem kell feledni, hogy a londoni szerződés nem törli el a szövetségi aktát s a bécsi szerződéseket.

Beust urnak az a reménye, hogy másnap fán bizonyot fog tudni a frankfurti határozatról, nem valósnit. Egy dec. 5-i távirat szerint ugyanis az az napi szövetségi ülést hétfőre halasztották, egy indítvány bejelentése következtében, a melyet Austria és Poroszország közösen fognak tenni, s előre láthatólag egyszerű végrehajtásra lesz irányozva a választmány eddigi többségének nézete ellenére.

A Schleswig-Holstein melletti mozgalmakról Németország különböző részeiből a következők írják:

Oldenburgban miniszteri rendeletnél fogva meg van hagyva a hatóságoknak, hogy a hercegségekben IX. Keresztély király nevében működő hivatalokkal minden olyan érintkezést kerüljenek, a miből az elismerésre lehetne következtetést vonni, jelesen a „királyi“ és „hercegi“ címek használatától óvakodjanak.

Hannoverában már történt is egy bírói hatósággal ilyen cím történi sürölés. A hamelni törvényszék ugyanis egy Kielben lakó tanu kihallgatása végett átit a Kielben székelő, holsteini hercegi törvényszékhez. Azonban az átitat visszajött Kielből a következő ráirt jegyzéssel: „Az érthetetlen cím miatt vissza. Királyi postahivatal.“ A hamelni ügyvédek azt indítványozták, hogy a törvényszék folyamodjék a hannoverai külügyminiszteriumhoz diplomatiail uton való közbenjárásért. A törvényszék elfogadta az indítványt.

A kempteni torna-egylet lemond, delnök indítványa következtében, a farsangra tervezett tornabárról, s az arra szánt pénz Schleswig-Holstein számára ajánlja fel.

A nürnbergi munkások egylete az időtöltési pénztárából fedezendő minden mulatságról egy időre lemondott s e helyett 100 forintot adott a schleswig-holsteini bizottság rendelkezése alá, s meghatározta, hogy a kérdés eldőlésig minden tagja önkintes adózással járjon a ezél elmozdítására.

Kasselből és más városokból írják, hogy a Schleswig-Holstein számára való pénzgyűjtés jó sikerrel foly. Csak egy bizonyos G. ur 500 tallért adott.

Bremában több első rangú kereskedő meg egyezett, hogy Dániával kiütendő háború esetében a Weser ostromzárolásának megakadályozására, saját költségükön két panczélos hajót építtessenek; s e célból egyikük már el is utazott Angliába.

A bremai polgárság feliratot intézett a senatushoz, a melyben kéri, hogy a szövetséggyűlésen teljes erejűből odaműködjék, hogy a Schleswig-Holstein hercegségek ősi uralkodó házukhoz való joga elismerve, érvényesítve és védve legyen; és hogy minden lehető módon eszközölje, hogy a szövetséggyűlés határozása és cselekvése gyorsan történjék, ne a szokott czammagó ügyviteli modorban.

A gothai védelmi bizottság felszólítja a nemzeti egyetemet, hogy egy katonalag szervezendő nagyobb, szabad csapat kiállításában legyen segítségére. A bizottság öt századból álló zászlóaljakat akar állítani s minden századot 100 önkéntesből. A toborzást, szervezést, és beosztást mind a bizottság intézi. A bizottság kötelezi magát, hogy ha az általa szabott feltételeket a nemzeti egyet el fogadja és teljesíti, 3—4 hét alatt a csapatokat harez és kiindulásra kész állapotba teszi.

Bambergi tudósítás szerint ott Künsberg-Mandel báró felhívására már 122-en nyilatkoztak belépési készségüket a schleswig-holsteini alakítandó csapatba.

Másfelől azonban azt írják, hogy a hercegségekben nem igen jó emléket hagytak magok után az 1848-i szabadsapatok. Tett szolgálataik teljességgel nem állanak arányban az áldozattal, amelybe kerültek. Azonkívül Schleswig-Holsteinban minden ember irtózik a fegyelmetlen fegyveres nép gazdálkodásától.

Orosz- és Lengyelország. A hrubieszowi erdőségekben, nov. 27-ke éjjelén tetemes orosz haderő s mindenfelől körülzárguldozó kozákok közelében, száma nem nagy felkelő csapatok alakultak Zarembo és Wr. parancsnoksága alatt s egy napi szervezkedés után elindultak az ország belsejébe, hogy a Kruk főparancsnoksága alatti hadműveletekben részt vegyenek. Elindulásuk előtt tünneplést esküztettek, hogy a nemzettől rájuk bízott fegyvertől csak életükkel egyszerre válnak meg.

Chelm tájékán nov. 17-ről 21-ig több ütközet volt, a melyekben mind a lengyelek győztek. Krysinski, Korlowski és más vezettek ott működött csapatjai később elváltak egymástól s különböző tájakra buzódtak. November 24-én 23 század gyalogság nyomult be Wajslowiceen át a krasnostawi területre. November 19-én a lengyelek 30 halottat s mintegy 100 sebesültet vesztek. Az előtti nap néhány orosz katonát ejtek foglyaikul.

Spanyolország. Az „Epoca” közli a spanyol királynő vasárnap Napoleon császár congressusba való meghívására. A válasz így hangzik: „Elismerem, fegyveddel, hogy az 1815-iki szerződések abban a gyengeségekben szenvednek, a melyet az idő és elhasználás vonnak maguk után; elismerem ama fontos események, erőszakos befolyását is, a melyek legtöbb esetben e szerződések úgy betűjének, mint szellemének megszűnését idézték elő. Ha felseged gondolata, hogy az európai hatalmaknak egy békecongressusra való egyesülését eszközölje, valószínű fog, én nem tartózkodom, kormányommal egyetértve, biztosítani felsegedet, hogy Spanyolország részt fog venni abban a congressusban, akár Páris, akár egy más pont lesz a tanácskozások helyétül kijelölve; és hogy Spanyolország a gyűlés kebelében az igazság és egyetértés szavát fogja hangoztatni s a congressuson tárgyalandó kérdések békés megoldására közreműködni, hogy így a béke az ő és újvilágban megszilárduljon.”

Oláh-Moldvafejedelemség. Bukarest, nov. 22. A szabadelvű párt közlönye a „Ro-

marul” a francia trónbeszédnek az egyesült fejedelemségre vonatkozó pontját a következők észrevétellel kíséri: „A császár halálos ítéletet mond az egyesült fejedelemségre, s tudatja a világgal, hogy a mi belügyeinkben a külföld beavatkozása az irrányadó, visszahuzhatja és megsemmisítheti a convent, a melyet nekünk francia vér adott s a mely az 1789-ki forradalom elveinek életrevaló csíráit hordja magában.” Egy más párt épp ellenkezőleg mesés légtérakat épít a császár szavaira. Háború álmodoznak, a melyet a császár a forradalom s a nemzeti elv szövetségében folytatand, s a melynek szerencsés eredménye, egyéb nagyszerű dolgok között, egy nagy és hatalmas oláh-birodalom leendő egy oláh fejedelm uralma alatt.

Ujabbak. Lemberg, dec. 6. A „Gaz. narod.” írja: A lengyel hadi törvényszék Aladár felkelő ezredest, csapatjának elhagyásával Galiciába menekülése, továbbá Sienki-ewitz őrnagyot és Gerlicz tisztet ellenszégülés miatt halálra ítélte, utóbbinak a felebbezést megengedvén. A Ruck-féle hadtestet Maurecki vette át, de harezatlan szelleme miatt feloszlatta. Junosza a Zarembo és Wroblecki csapatjainak lett parancsnokává. Krysinski, a ki a Chelmnél nov. 21-én történt ütközet után hadtestét apró szakaszokra osztotta, és Kodlowski, a ki ugyan azon csatában tetemes veszteséget szenvedett, csakhamar újra szervezték csapatjaikat. Brankanál Podlachia

ban két század orosz gyalogság lesbe jutva vereséget szenvedett. Ellenben 100 kozák megtámadott 30 lengyel lovast Lusynski vezérlete alatt, nov. 28-án éjjel, Grojeenél a lublini kerületben, s néhányat levágva küzlők, lengyel gyalogság közeledtére visszavonult.

— Kopenhága, dec. 6. A király tegnap kiáltványt adott ki, a melyben a dán monarchia szétdarabolására intézett törekvésekre vonatkozó kijelentést, hogy szilárdul el van határozva a lázadási mozgalmaknak erővel szegülni ellene. Ma pedig e hó 4-ről keltezve a következő tartalmu nyilatparancs jelent meg: „Mi IX. Keresztély stb. indítva érezzük magunkat a mart. 30-ról kelt kibocsátványt, Holstein hercegség alkotmányos viszonyait illetőleg, ezennel hatályon kívül helyezni.”

— Altona, dec. 6. A hivatalos lap egy ministeri leiratot közöl a hódati eskü tárgyában. A ministerium tudósításokat és indítványokat vár a holsteini kormánytól. Fegyver és hadszerek bevétele Holsteinba meg van tiltva.

Bécsi börze December 9-én: Nemzeti kölcsön 81.10. 5% Metalliques 74.35. Bank-részvény 790.—. Hitel részvény 186.30. Váltó Londonra 117.25. Ezüst 118.75. Arany 5.70. 1860-diki Állam kölcsön 93.70.

December 5-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 74.75. Erdélyi 71.75.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

HIVATALOS.

Sz. 6236—1863.

Hirdetmény.

(279)

(1—3)

Boér Antal ur mint több Meredgyói birtokosok meghatalmazottja az ottani koresmárlási jog-arányosítása iránt kérelmet adván be, annak a hely színéni tárgyalása idején **december 19-én d. e. 10 órára** tüzetett ki.

Miről az illetők azért értesítetnek, hogy a kitűzött időben személyesen vagy meghatalmazottjaik által ottan megjelenhessenek.

Kolozs megye tisztiségétől.

Kolozsvárt, december 1-sőjén, 1863.

32—1863.

(274)

(3—3)

Hirdetmény.

A kolozsvári nemzeti színház 1864-ik virágvasárnapjától kezdve, egy vagy több évekre kiadandó lévén, a vállalkozni szándékozó színész igazgatók felhívának, hogy ez iránti jelentéseket legfennebb 1864 január végéig színházi választmányi jegyző Groisz Nándornál Kolozsvárt tegyék meg.

Az erdélyi országos nemzeti színházi választmány.

Kolozsvárt, november 27. 1863.

NEM HIVATALOS.

(221) **Haszonbérbe adandó, vagy eladó jószág.** (2—4)

Kővárvidéken **Koltzér** helységben 2 órájás N. Bányához, a Szamos partján többnyire 1-ső osztályu **66 hold** szántó és szénafából álló birtok, jó kiterjedésű belsővel, lakbázis, és gazdasági épületekkel, 2 szellérrel, koresmárlási joggal, az 1864-ik év Szent György napjától kezdve 6 évre haszonbérbe kiadó; vagy ha ki meg akarja venni örök áron is eladó. Értekezhetni **Győr Váráshelytől** a tulajdonos **BIRÓ LÁSZLÓVAL**.

SINDEL KÁROLY újonnan megnyitott

könyv-, mű- és hang-jegy kereskedése

Brassóban

(Apfelmarkt 93-dik szám)

ajánlja a n. érd. közönségnek a **német, magyar és román irodalom** minden szakából jól ellátott könyvtárát, s kész a bár hol megjelenő munkákat és újságokat a hirdetett áron megszerezni.

Vidéki megrendelések postai utánvételt mellett a leggyorsabban teljesíttetnek.

(277)

(2—3)

A vegy-gyógyszerészeti elvek alapján legmondosabb és biztosabban készített

GYÓGYSZERES SZAPPANOK,

melyek sokszerű tudományos vizsgálatok s gyakorlati használatok örvendetes eredményei által jóknak bizonyultak be, következő tizenkét különböző nemei teljes biztossággal ajánlathatnak szintugy az orvos uraknak, valamint a segélyt igénylő közönségnek:

darabja utasítással együtt o. é. kr.	darabja utasítással együtt o. é. kr.
Hamiglab-szappan , görv bajnál . . . 55	Kátrány-szappan , bőrbámladéknál . . . 35
Irla-szappan , idült bőrbajoknál . . . 35	Halmájzsir-szappan , asztkórnál . . . 35
Terpentin-szappan , benuásoknál . . . 35	Epe-szappan , börszűrtátlanságoknál . . . 35
Benzoé-szappan , bőrkeményeségnél . . . 40	Kén-szappan , bőrkütegeknél . . . 35
Kámfor-szappan , csuszos bajoknál . . . 35	Rozmarin-szappan , erősítőmód-dáshoz . . . 35
Kaniblag-szappan , elévült kütegeknél . . . 45	Könlegeg-szappan , keményedésnél . . . 35

Az ezen szappanokhoz mellékelt utasításokban elő vannak adva azon különböző módok, melyek szerint ezen gyógyszerek legegyszerűbben használatnak, valamint azon különféleség is, melyben a gyakorlatilag helyesnek taált szappanforma által rég bebizonyult hatásuk fokozatával értékük neveltethetik: mert a szappanforma az, mi nemcsak a szenvedőnek a külső szerek használatát könnyebbíti, hanem az orvosnak is az ily szerek hatályosb s általánosb alkalmazását lehetővé teszi.

A gyógyszeres szappanok csak 2 1/4 obon nehézségi darabokban adtak el s hivatalosan letett függvények mindkét végükön pecséttel vannak ellátva.

(278)

10/12

(1—10)

Egyedüli raktár

Kolozsvárt: **WOLFF J. és KHUDY J.** özvegye gyógyszer-táráiban.

(272)

CSAPÓ SÁNDOR

(2—3)

több évek óta Kolozsvárt fennálló **nürnbergi és divat-áru** kereskedését most ismét tetemesen meg bővítvén, megtekintésére ezennel tisztelettel felhívja a n. érd. közönséget.

Egyszersmind emlékeztetni kívánja a t. közönséget, hogy

karácsoni és ujévi ajándékokra

nézve sziveskedjék netán rendkívüli megrendeléseit lehető korán megtenni, hogy olyanokkal kellő időre szolgálhasson.

(275)

(3—3)

GROSS KÁROLY fogművész

útazásából Kolozsvárra visszaérkezvén, lakik a régi szálán — **torda-utczában dr. Szabó-ház** emelet. Naponként délutáni 2—5 óráig otthon található.

(276)

Eladó orgonák.

(3—3)

Egy két osztályu hat változatú, és egy egy osztályu hat változatú **új orgona**, bármely egyház részére, több évi jóállás mellett eladó. Ugyancsak egy olcsóbb szerű **zongora** is eladó. Értekezhetni **Kolozsvárt**, külmönstorteczában 186 szám alatt

BLAHUNKA LAJOS, orgona- és zongora-művészszel.

(193)

(5—12)

Kolozsvárt **Kozák Ede** fűszerkereskedésében mindig friss minőségben kapható:

Az általános kedvelt s orvosilag sikerrel elismert

STEIER

mell-

FÜNEDV

betegeknek.

Használati utasítással együtt egy üveg ára **83 kr.**, két üveg bepakolása **20 kr.** oszt. ért.

KROMBHOLZ orvostudor

gyomor-liköre.

Ezen oly szerencsésen összeegyeztetett vegyület gyógyerejű növényekből készült és különösen az emésztő szervekre igen jó hatású, ajánlható pedig üdvs kísérőnek vadászaton, hegységi kirándulásokon és uton, és mint gyomormegítő igen jótékonyan foly be az egészségre. Egy üveg ára **52 kr.**, két üveg bepakolása **20 kr.** o. é.

Engelhofer G. J.

gyógyerejű havasi növényekből készült

izom- és ideg-essenciaja.

Külső használatra c.útos arc- és izfájdalmak, fejfájás, szédülés, fülzúgás, keresztcsont-fájdalmak, tagok gyengesége, főleg nagy megerőltetés és nagy metek után, általános testgyengeség, oldalnyílás, aranyeres bántalmak ellen és különösen alkatrészek gyengülése ellen.

Az **izom- és ideg-essencia**, egy üveggel 1 ujfrért, használati utasítással együtt, valódián egyedül kapható:

Kolozsvárt **KOZÁK EDE** fűszerkereskedésében.

Ugy szintén a következők:

Dr. Calloud, **Gelesztaszetelek**, egy skatulya használati utasítással **30 kr.**

Dr. Koch **Növény-Bonbonja**, köhögés ellen, egy skatulya **40 kr.**

Szeidlitz porok, egy skatulya **1 frt.**